ILMATIETEEN LAITOS

13.2.2026

Liikenne- ja viestintävaliokunta
Eduskunta

LAUSUNTO: VNS 8/2025 VP VALTIONEUVOSTON SELONTEKO KANSALLISESTA ENERGIA- JA ILMASTOSTRATEGIASTA

Suomen kansallinen energia- ja ilmastostrategia kattaa energiapolitiikkaa koskevat linjaukset sekä politiikkatoimet, joilla vähennetään yhteiskunnan kasvihuonekaasupäästöjä ja vahvistetaan nielujen aikaansaamia poistumia. Hallitus on sitoutunut hallitusohjelmassaan ilmastolain ja EU:n päästövähennystavoitteisiin. Energia- ja ilmastostrategia kattaa kaikki kasvihuonekaasupäästöt päästökauppasektorilla, taakanjakosektorilla ja maankäyttösektorilla sekä maankäyttösektorin ja muiden alojen hiilinielut. Päähuomio on EU:n vuodelle 2030 asettamien ilmasto- ja energiatavoitteiden ja -velvoitteiden täyttämisessä ja ilmastolain tavoitteissa.

Pariisin ilmastosopimuksen tavoitteena on rajoittaa maapallon ilmaston lämpeneminen alle kahteen asteeseen. YK:n ympäristöohjelma arvioi loppuvuonna 2025 sopimuksen osapuolten suunnittelemien päästövähennystoimien johtavan 2,2-2,5 asteen lämpenemiseen ja toteutettavana olevien toimien 2,8 asteen lämpenemiseen. Suomen ilmasto lämpenee noin kaksi kertaa näitä maapallon keskiarvolukuja nopeammin.

Taakanjakosektorin päästöt ovat vähentyneet lähes tavoitteen mukaisesti. Tieliikenne on taakanjakosektorin suurin yksittäinen päästölähde. Se aiheuttaa noin kolmanneksen sektorin päästöistä. Tieliikenteen päästöjä vähentävät etenkin EU:n ajoneuvojen CO_2-päästönormien kiristykset, raskaan kaluston uudet CO_2-raja-arvot ja uusiutuvien polttoaineiden jakeluvelvoite.

Taakanjakosektoria koskeva merkittävä riski on se, että maankäyttösektorin päästövähennysvaje voi EU-sääntelyn mukaisesti siirtyä taakanjakosektorin katettavaksi. Nykyarvioiden mukaan vaje voi nousta jopa 110–115 Mt CO_2-ekv.:iin jaksolta 2021–2025, ja teknisten korjausten ja joustomekanismien jälkeenkin noin 84 Mt CO_2-ekv.:n tasolle. Tämä suuruusluokka on moninkertainen verrattuna taakanjakosektorin vuosittaisiin päästöihin ja voi lisätä painetta vähentää liikenteen päästöjä aiemmin suunniteltua nopeammin.

Maankäyttösektorin toimia päästöjen vähentämiseksi ja hiilinielujen vahvistamiseksi on suunniteltu Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa (MISU). Suunnitelluilla toimilla voitaisiin parantaa maankäyttösektorin päästötasetta kaiken kaikkiaan 4,7 Mt CO2-ekv./v. ja jo rahoitetuilla toimilla 3 Mt CO2-ekv./v..

Maankäyttösektorin ilmastotoimiin liittyy huomionarvoisia seikkoja. 1) MISU:ssa on monta, 20-30, erillistä toimenpidettä, mikä tuo haasteensa kokonaisuuden hallintaan ja lisää kokonaisuuden toteutumisen epävarmuutta. 2) Metsien hiilitasearviot ovat peräisin Luonnonvarakeskuksen (Luke) laskelmista Kansallisen energia- ja ilmastopolitiikan uudet toimet ja -skenaariot (KEITO) -työtä varten. Luken tammikuun ja helmikuun 2026 tiedotteiden mukaan nämä laskelmat yliarvioivat puuston kasvun kehitystä ja antavat sen vuoksi ilmeisesti

liian optimistisen kuvan metsien ja maankäyttösektorin hiilitaseesta. 3) Ilmatieteen laitos, Helsingin yliopisto ja Luke selvittävät parhaillaan maankäyttösektorin kasvihuonekaasuinventaarion luotettavuutta uusien mittausteknologioiden ja satelliittitiedon avulla hallituksen rahoittamassa kehittämishankkeessa. Hankkeen tuloksena maankäyttösektorin hiilitaseesta saadaan nykyistä yksityiskohtaisempaa, reaaliaikaisempaa ja luotettavampaa tietoa. 4) Vapaaehtoisen hiilimarkkinan syntyminen voi edesauttaa maankäyttösektorin ilmastotavoitteiden saavuttamista. Markkinan syntyminen edellyttää hiiliyksiköiden luotettavaa ja yksityiskohtaista mittaamista sekä hiilitaseen seurannan lisäksi hiilen pysyvyyden ja lisäisyyden arviointia suhteessa tavanomaisiin käytäntöihin.

Hiilineutraalisuustavoitteen saavuttaminen edellyttää suuria nettonieluja maankäyttösektorilla ja teknisiä hiilentalteenoton menetelmiä päästövähennysten lisäksi. Strategian mukaan hiilineutraalisuusarvio on erityisen herkkä bioenergian polton hiilen talteenoton ja varastoinnin (BECCS) investoinneille. Sekä maankäyttösektorin päästöjen ja nielujen että teknisten nielujen kehitykseen liittyy huomattavia epävarmuuksia. Teknisten nielujen toteutuminen tarvittavassa mittakaavassa edellyttää käänteentekevää teknologian kehitystä, kustannusten laskua ja infrastruktuurin rakentamista aivan lähivuosina. Kansainvälisen energiajärjestön IEA:n verkkosivujen mukaan ilmasta hiilidioksidia poistavia DACCS-laitoksia on käynnissä maailmassa tällä hetkellä 21 ja ne poistavat 0,01 Mt hiilidioksidia vuodessa. Jos kaikki suunnitellut 130 laitosta valmistuisivat, ne poistaisivat 65 Mt v. 2030. Nykyiset BECCS-laitokset poistavat 2 Mt vuodessa, ja suunnitellut laitokset poistaisivat 60 Mt v. 2030.

Strategian kokonaisuuden kannalta on keskeistä, että eri sektoreiden päästöjen ja nielujen kehitys perustuu mahdollisimman luotettavaan ja ajantasaiseen tietoon, jotta liikennesektorin politiikkatoimet voidaan mitoittaa ennakoitavasti ja kustannustehokkaasti.